

Næringsmiddelbedriftenes Landsforening

Postboks 5472 Majorstuen, 0305 OSLO
Tlf: 23 08 87 00 Fax: 23 08 87 20

Landsforening		E-post: firmapost@nbl.no
Saksnr.	2003 / 670	Saksnr. 55
Mottak:	28.04.2003	
Saksbet.	AMH/MAT/RIG	008
Kopi:		

Landbruksdepartementet

Sendes kun pr. E-post:

rolf-ivar.gran@ld.dep.no
postmottak@ld.dep.no

Deres ref: 03/670 AMH/RIG

28.04.2003
03/340-3

Høringsuttalelse om forenklet modell for finansiering av matforvaltningen

Næringsmiddelbedriftenes Landsforening (NBL) viser til brev av 25. mars og til avholdt høring 23. april d.å.

NBL er kjent med, og støtter NHOs høringsuttalelse. Vi vil her komme med noen utdypende synspunkter.

1. Generelle kommentarer.

Matforvaltningen skal implementere matpolitikken. Matpolitikken inneholder vesentlige helse-, nærings- og forbrukerpolitiske elementer. I tillegg omfatter den også miljøpolitiske elementer.

Vi har i høringer i Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet, og i møte med departementene, hevdet at det må tas en prinsipiell diskusjon om hvilke deler og hvor stor andel av matpolitikken som skal avgiftsfinansieres. Større og større deler av implementeringen av matpolitikken er blitt gjenstand for avgiftsfinansiering, langt ut over det som har med tilsyn å gjøre. Det er bekymringsfullt at man legger opp til at næringslivet skal dekke tilnærmet all forvaltning av det lovverk det er underlagt.

I notatet sier man at avgiftsinntekter har dekket 60 % av matforvaltningen, mens man nå mener man har argumenter for å gå opp til 90%. NBL mener at de argumenter som brukes, ikke er holdbare, og resultatet meget uheldig.

Det er helt uakseptabelt at vesentlige deler av matforvaltningen utover tilsyn finansieres gjennom avgifter. Dette gir en innretning på ansvarsdeling mellom næringsliv og stat som er uakseptabel, noe vi har påpekt tidligere.

En 90 % avgiftsdekning vil føre til en ytterligere forverring av næringsaktørens rammevilkår.

Norsk landbruksbasert næringsmiddelindustri er i økende grad utsatt for internasjonal konkurranse, også på hjemmemarkedet. En forverring av rammevilkårene vil ytterligere bidra til at investeringer ikke foretas i Norge.

2. Prinsippene for finansiering av matforvaltningen

Under dette kapittel burde man ha drøftet de overordnede spørsmål om hvorvidt implementering av lover og kontroll med overholdelsen av disse bør avgiftsfinansieres, og i hvilken utstrekning det eventuelt kan skje uten at næringsaktørenes rammebetingelser blir vesensforskjellig fra utenlandske aktører. En burde også ha drøftet de habilitetsproblemer en utstrakt gebyrfinansiering kan bringe tilsynet opp i.

I det hele tatt savnes prinsipielle betraktninger om finansiering av forvaltningen i relasjon til de ulike politikkområdene loven vil gjelde for og i lys av Regjeringens *St. meld. nr. 17 (2002-2003) om statlige tilsyn*.

Vi viser til NHOs høringsuttalelse om de prinsipielle sider ved avgifts- og gebyrlegging, og slutter oss til de synspunkter som der fremkommer.

3. Vurdering av oppgavene i matforvaltningen i forhold til gebyr- og avgiftsfinansiering

Her synes departementene gjennom sine drøftinger av de ulike hovedaktivitetene å utvide tilsynsbegrepet i forhold til det som er sagt i *St. melding 17 (2002-2003) om statlige tilsyn*. Vi vil i det følgende gå inn på de hovedaktiviteter der vi er uenig med departementene i forhold til å inkludere aktivitetene i tilsynsbegrepet:

Finansiering av oppgavene i Mattilsynet

• **Utferdigelse av attester, godkjenninger**

Det er grunn til å peke på at krav om attester og godkjenninger med mer, i mange tilfeller er tiltak som er iverksatt som ledd i risikohåndtering. Det er derfor ikke dekkende å omtale dette som noe som ”*skiller seg fra de øvrige oppgavene i matforvaltningen i den forstand at de har basis i brukers etterspørsel etter tjenester og ikke i de risikovurderinger som gjøres med hensyn til helsemessig trygg mat og matkvalitet*”. Innholdet i sitatet er derfor i en del sammenhenger ikke korrekt, og konklusjonen om at slike aktiviteter fra mattilsynets side bør finansieres gjennom gebyrer, blir derfor i beste fall for unyansert.

• **Kartlegging og overvåking**

Vi er enige i at kartlegging og overvåking kan fungere som et støtteredskap for å prioritere ulike aktiviteter knyttet til tilsynsfunksjonen. Imidlertid vil vi påpeke at kartlegging og overvåking har hovedformål som går utover tilsyn, men er sentrale i statens forvaltning av helsepolitikken på matsektoren blant annet ved å:

- frembringe kunnskap om risikofaktorer. Dette er viktig i vurdering av risiko og gir grunnlag for utvikling av et adekvat risikohåndtering.
- gi grunnlag for vurdering av om regelverket er adekvat i forhold til å nå målene om helsebeskyttelse (beskyttelsesnivåer).

Eksempler i forhold til kulepunktene over kan være Salmonella og TSE. Dessuten kan man inkludere overvåking av plantevernmiddelester i mat i forhold til regelverk om bruk av plantevernmidler.

- **Beredskap**

Behovet for beredskap fremkommer på bakgrunn av helsepolitiske målsettinger (risikohåndtering på overordnet nivå). Det er imidlertid klart at når det gjelder helse hos planter og dyr, vil de helsepolitiske mål hovedsakelig være begrunnet i næringspolitiske hensyn. Vi er enige i at oppgaver innenfor beredskap kan relateres til tilsyn, men dette må sees i forhold til hvilke risiki og hva slags situasjon beredskapen er rettet mot. Næringsaktørene pålegges i regelverket å ha beredskap i forhold til å kunne trekke helsefarlige produkter fra markedet. Det er bare i en slik sammenheng at Mattilsynet må føre tilsyn med at beredskapen er på plass.

- **Faglig rådgivning overfor departementene, kommunikasjon og samfunnskontakt**

Hverken departementene eller forbrukerne er omfattet av begrepene brukere/brukergrupper. I tillegg vil det være mye annen kommunikasjon og samfunnskontakt som ikke er rettet mot brukerne, og mye av veiledningen og kommunikasjonen med brukerne vil ikke kunne rubriseres som tilsyn. Mattilsynets aktivitet under denne overskriften faller således utenfor det som er relevant å gebyr-/avgiftsfinansiere.

Finansiering av tilsynets støttefunksjoner

- **Laboratorietjenester**

Dette må kun gjelde en meget begrenset andel av laboratorietjenestene som eventuelt trengs for å gjennomføre tilsyn. Her er det grunn til også å skille klart fra de kostnader som er omtalt under matlovsutkastets § 24. Generelt er laboratorietjenester kostnader som staten må dekke på andre måter enn ved gebyr-/avgiftsfinansiering, blant annet fordi det er næringsaktørene selv som dekker kostnadene for laboratorietjenester som er nødvendig for å sikre og dokumentere at næringsmidlene/innsatsvarene er trygge. Disse kostnadene følger av at det er næringsaktørene som har det fulle ansvar for at varene er trygge og av kravet om gjennomføring av internkontroll. Statens kostnader knyttet til sikring av borgernes rett til trygg mat gjennom å påse at næringsaktørene følger sine forpliktelser, må dekkes på annen måte. Dersom næringsaktørene ikke følger opp sine forpliktelser, er det § 24 som må komme til anvendelse og ikke § 23.

- **Vitenskapskomitéen**

Vitenskapskomitéens virksomhet kan ikke defineres som tilsyn. Vitenskapskomitéen skal beregne risiko i gitte kontekster med tiltak (forskrifter) som gjelder. I tillegg kan vitenskapskomitéen også få som oppgave å beregne risikoreduserende effekt av foreslåtte tiltak (forskrifter). Vitenskapskomitéens vurderinger vil også ha betydning for diskusjonen om beskyttelsesnivåer, som Mattilsynet skal delta i, men Mattilsynet skal ikke fastsette beskyttelsesnivåer.

- **FoU basert forvaltningsstøtte**

Dette trenger Mattilsynet for å kunne forvalte sitt ansvar på en tilfredsstillende måte fordi det trengs en solid kunnskapsbase i bunnen. FoU basert forvaltningsstøtte er ikke en del av tilsynsfunksjonen, men en nødvendig del for gjennomføring av forvaltningsoppgaver som ikke skal gebyr-/avgiftsfinansieres..

4. Forslag til revidert finansieringsmodell

Bransjemessige forhold

Under dette punktet **8.1.2.1.** presenteres landbruksbasert- og fiskeribasert næringsmiddelindustri ut i fra en meget tradisjonell synsvinkel. Det er viktig at alle deler av lovutformingen reflekterer den virkelighet den samlede næringsmiddelindustri står overfor..

Store deler av norsk landbruksbasert næringsmiddelindustri blir i økende grad eksponert for internasjonal konkurranse. Dette er en utvikling som er blitt tilrettelagt som følge av politiske beslutninger i handelsavtaler som EØS-avtalen og WTO-avtalen. Markedet for bearbeidede varer (Såkalte RÅK-varer) som nå er konkurranseutsatt som en følge av protokoll 3 til EØS-avtalen, er på over 20 mrd kroner. Forhandlingene om artikkel 19 til EØS-avtalen vil øke konkurranseeksponeringen på jordbruksvarer. Utviklingen med økt åpenhet vil fortsette og dermed viske ut de tradisjonelle skillelinjene mellom fiskeribasert og landbruksbasert næringsmiddelindustri. Utfordringen for næringsmiddelindustrien blir å kunne klare konkurransen fra utlandet på det nasjonale markedet, og å kunne eksportere.

Utviklingen i markedet viser sterk vekst i bearbeidede produkter, herunder også sammensatte produkter med både fiskebaserte og jordbruksbaserte råvarer. Den foreslåtte modell for avgiftsfastsettelse hvor fisk skal få en råvareavgift, mens halvfabrikata og ferdigvarer får et avgiftspåslag på grossistledd, vil bli komplisert og byråkratisk.

Etter vår mening er det ingen grunn til å skille mellom fiskeri- og landbruksbasert næringsmiddelindustri, slik det gjøres i notatet. Landbasert næringsmiddelindustri er i følge NILFs rapport Mat og Industri 2003 allerede inne i en investeringstørke. Denne industrien må ikke ytterligere få forverrede rammevilkår i Norge.

Vennlig hilsen

NÆRINGSMIDDELBEDRIFTENES LANDSFORENING

Dag Kjetil Øyna

Steinar Høie